

Παραδοσιακός Ηπειρωτικός γάμος (ρετρό φωτογραφίες)

Ειδικά στο παρελθόν ο γάμος είχε ιδιαίτερη σημασία για τους Ηπειρώτες. Η ηλικία των γυναικών που ήταν κατάλληλη για παντρεία ήταν συνήθως μετά το 15ο έτος της ηλικίας τους, αφού έχει ετοιμάσει την προίκα της, ενώ των αγοριών μετά την εκ πλήρωση των στρατιωτικών υποχρεώσεών τους.

Μάλιστα τα περισσότερα συνοικέσια τελούνταν τις μέρες των πανηγυριών. Τα πολλά πανηγύρια που γίνονταν εξυπηρετούσαν μάλιστα και τη σκοπιμότητα αυτή, δηλαδή να δουν και να σχεδιάσουν τα πιθανά προξενιά. Η επιδίωξη όλων ήταν οι μελλοντοίμοι να προέρχονται από το ίδιο χωριό. Κάποιος συγγενής της κοπέλας αναλάμβανε, εν αγνοία της, να μεταφέρει το μήνυμα σε κάποιον αντίστοιχο του γαμπρού.

Αν απορρίπτονταν κρατιόνταν μυστικό για να μην εκτεθούν οι συγγενείς και η κοπέλα. Αν συμφωνούσαν το ανακοίνωναν στον άλλο υπεύθυνο του προξενιού και μετά το πληροφορούνταν οι μελλοντοίμοι και έπειτα το μάθαιναν και οι υπόλοιποι. Στη συνέχεια συναντούνται οι γονείς και στενοί φίλοι των δύο μερών συνήθως στο σπίτι του γαμπρού για να συζητήσουν και να συμφωνήσουν το μέγεθος της προίκας. Πολύ παλιότερα, συνέτασσαν και το προικοσύμφωνο.

Μετά τον αρραβώνα και αφού τα είχαν συζητήσει στο προξενιό, συγγενείς του γαμπρού, πήγαιναν στην νύφη για να τα καταγράψουν τα συμφωνηθέντα σε χαρτί.

Ο ΓΑΜΟΣ: Προσκαλούσαν τον κόσμο προφορικά, δηλαδή δεν έκαναν προσκλήσεις. Πήγαινε ένας από σπίτι σε σπίτι και έκανε τη δουλειά αυτή...

ΠΕΜΠΤΗ: Προίκα. Την Πέμπτη οι φίλες της νύφης πήγαιναν σπίτι της. Έκαναν στοίβα το προικιό (σε «γίκο») δηλαδή διπλωμένα τα υφάσματα κλπ, το ένα πάνω στο άλλο. Κάτω – κάτω έβαζαν τα χοντρότερα και πιο πάνω τα λεπτότερα. Από πάνω γέμιζαν με μαξιλάρια, ενώ στο κάτω μέρος έβαζαν μαξιλάρια για άλλες χρήσεις που ήταν φτιαγμένα κεντημένα στον αργαλειό ή στο χέρι πλεκτά πλεχτά.

Στα κρεβάτια άπλωναν τα κεντήματα, τα σεντόνια, τις μαξιλαροθήκες, τις πετσέτες τις ποδιές κ.α. Τα φορέματα τα τοποθετούσαν κρεμαστά. Ετοίμαζαν και τις πλεχτές κάλτσες (Τσιουρέπια) που προορίζονταν για δώρα στο σόι του γαμπρού. Μπορεί να ήταν 80-100-120 ζευγάρια, αναλόγως του πόσο μεγάλο ήταν στο σόι του.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ: Την Παρασκευή έρχονταν οι συμπέθεροι (σόι του γαμπρού) για να πάρουν την προίκα. Αφού τα πήγαιναν στο σπίτι του γαμπρού, η μητέρα του έριχνε ρύζι και τα έκαναν

πάλι στοίβα (γίκο). «Έστρωναν το κρεβάτι» και τακτοποιούσαν τα πράγματα στις θέσεις τους. Μόλις έστρωναν το κρεβάτι έριχναν πάνω ένα αγοράκι μικρό για να κάνει η νύφη αγόρι. Απαραίτητη όμως προϋπόθεση ήταν να πάρουν πρώτα το συμφωνηθέν χρηματικό ποσό. Αν αυτό δεν παραλαμβάνονταν, μπορεί να χαλούσε και ο γάμος.

ΣΑΒΒΑΤΟ: Το βράδυ του Σαββάτου γίνονταν το γλέντι στην νύφη. Η οικογένεια του κάθε προσκεκλημένου έφερνε ένα «πόδι» κρέας πρόβειο (ένα τέταρτο του ζώου) και από ένα ταψί ψωμί. Μερικοί έφερναν και κρασί. Πριν έρθουν τα όργανα τραγουδούσαν με το στόμα οι άντρες και οι γυναίκες σε αντιφώνηση (μία φορά οι γυναίκες και μία οι άντρες). Τραγούδια καθιστικά περισσότερο. Όταν έλεγαν χορευτικό τραγούδι, το χόρευαν. Μετά έρχονταν τα όργανα. Έμπαιναν στο χορό ανά παρέες, συνήθως ανά οικογένειες.

Πριν το φαγητό έρχονταν το συμπεθεριό (συγγενείς του γαμπρού) αποτελούμενο από 10-15 περίπου άτομα. Έστρωναν το τραπέζι και αφού τελείωναν το φαγητό τραγουδούσαν το τραγούδι «Σε τούτη τάβλα που ήμαστε» σε δύο παρέες, μία φορά η μία και μία φορά η άλλη.

ΚΥΡΙΑΚΗ: Ο ΓΑΜΟΣ

Ο γάμος γινόταν συνήθως μετά το μεσημεριανό, νωρίς το απόγευμα. Ένας λόγος ήταν ότι μετά θα γίνονταν τραπέζι στους προσκεκλημένους...

Το πρωί της Κυριακής ετοιμάζονταν φαγητά για το μεσημέρι. Συνήθως ετοίμαζαν το παραδοσιακό γιαχνί και κρέας με ρύζι. Μετά τα όργανα πήγαιναν στο γαμπρό. Όλο μαζί το συμπεθεριό (του γαμπρού) με τα όργανα πήγαιναν στο νουνό για να τον πάρουν...

Όταν ντύνονταν η νύφη, πιο παλιά, κρατούσε στην ποδιά της ασημένιο δίσκο. Ο πατέρας έριχνε στο κεφάλι της σταυρωτά

λίγο κρασί. Μετά οι υπόλοιποι σταύρωναν με κέρματα το κεφάλι της και τα έριχναν στο δίσκο. Έλεγαν και το τραγούδι, «ευχήσου με μανούλα μου τώρα στο στόλισμά μου». Παλιά οι νύφες φορούσαν φορέματα κόκκινα ή μπλε. Όταν ήταν κόκκινο το φόρεμα φορούσε μπλε ποδιά κεντημένη με δαντέλα γύρω-γύρω και όταν ήταν μπλε το φόρεμα ήταν κόκκινη η ποδιά. Στα μετέπειτα χρόνια, οι νύφες φορούσαν άσπρο φόρεμα, πέπλο, κραγιόν και τα μακριά μαλλιά που δεν τα είχαν κόψει ακόμα, τα μάζευαν μπούκλες γύρω στο δάχτυλο και τα έπιαναν με τσιμπιδάκι.

Στο γάμο, ο βλάμης ήταν μεταξύ των πρώτων παρευρισκομένων. Σε χωριά της Ηπείρου ο βλάμης πήγαινε στο σπίτι του γαμπρού με τη συνοδεία των οργάνων που έστελνε ο γαμπρός. Σε όλη τη διάρκεια του γάμου ο βλάμης μαζί με το νουνό ήταν κοντά στο γαμπρό. Ο γαμπρός φορούσε κοστούμι μπλε, ριγέ πουκάμισο και σκαρπίνια παπούτσια (παλιότερα δεν φορούσαν γραβάτα, η οποία προστέθηκε αργότερα).

Ένα αγοράκι 10-15 χρονών περίπου είχε ένα ασημένιο δίσκο στο κεφάλι και το κρατούσε με τα χέρια. Μέσα είχε τα στέφανα μέσα σε ρύζι και κουφέτα και ότι άλλο χρειαζόνταν. Ο κόσμος που ήταν προσκεκλημένος στο γάμο (ψίκι) μαζί με το βλάμη και το γαμπρό ξεκινούσαν για το σπίτι της νύφης. Τα όργανα τραγουδούσαν στο δρόμο διάφορα τραγούδια. Μετά πιάνοντας αγκαζέ τη νύφη από τη μία μεριά ο πατέρας και από την άλλη η μάνα έβγαιναν έξω από την πόρτα.

Τότε γυρνούσε η νύφη προς την πόρτα και προσκυνούσε 3 φορές (έσκυβε λίγο). Η μάνα της έριχνε ρύζι και κουφέτα που είχε σ' ένα πιάτο και το έσπαγε στο έδαφος. Μετά την έπιαναν πάλι αγκαζέ 2 νέα άτομα, τα αδέρφια αν είχε ή στενός συγγενής. Τα όργανα έλεγαν το (αφήνω γεια μανούλα μου). Πολλοί έκλαιγαν γιατί έφευγε η νύφη από τους δικούς της. Όταν έφταναν στην εκκλησία την έπιαναν από δεξιά αγκαζέ ο γαμπρός και αριστερά ο νουνός. Αφού γίνονταν τα στέφανα ξεκινούσαν για το σπίτι του γαμπρού. Τα όργανα, τα νιόγαμπρα και όλοι οι συμπέθεροι.

Όταν έφταναν τα όργανα στο καινούριο σπίτι (του γαμπρού) έλεγαν το «έβγα κυρά-κυρά και πεθερά για να δεχτείς την πέρδικα». Έβγαινε η πεθερά με ένα πιάτο που περιείχε ρύζι και κουφέτα, τα οποία έριχνε πάνω στα νιόγαμπρα. Η νύφη με το τακούνι έσπαγε το πιάτο και μετά έμπαινε μέσα. Όπως γίνονταν το γλέντι στη νύφη το Σάββατο το βράδυ τα ίδια γίνονταν και στο γαμπρό την Κυριακή το βράδυ.

Στους αυστηρά προβλεπόμενους άγραφους κανόνες, ιδίως σε ότι αφορούσε, στη νύφη περιλαμβάνονταν και ο τρόπος που εκφωνούσε τους καινούριους συγγενείς «Πατέρα» τον πεθερό, «μάνα» τη πεθερά, «αφέντη» όλους τους άρρενες, «κυρά» όλες τις γυναίκες. Απαντούσε πάντα με το «όρσε» (ορίστε) όταν την καλούσαν και απαγορεύονταν να περάσει μπροστά από τους καθιστούς άντρες.